
de system det föder, är att de berövar människor en fundamental förutsättning för ett anständigt liv. Förmågan att göra någonting själv och att ha sitt öde i egna händer.

Det slår hårdast mot dem som har mest att sträva efter. De unga som vill ha ett jobb och en bostad, inte för att göra just det hela livet eller bo på samma plats för evigt, men för att få in en fot och skaffa sig erfarenheter för att sträva vidare. Invandrarna som inte vill fastna i anvisade hem och bidragsberoende. Företagen som vill växa och pröva nya idéer, men som när de inte har facit över framtiden

inte kan ta risken i ett samhälle som strävar efter konservering.

Därmed skadar detta synsätt hela vårt samhälle. Ty det goda samhället är ett dynamiskt samhälle i förändring. De offentliga trygghetssystemen skall i ett sådant samhälle inte söka förhindra förändringar utan göra dem smidiga och smärtfria. Drömmen om det statiska samhället leder inte till ett stillastående samhälle, utan till extrapolering av nedgången.

Då leder vägen ut ur norra stadsporten till Nordpolen.

SKALL VIVARA RÄDDA OM RYSSLAND?

V ar Jeltsins beslut att rensa parlamentet med stridsvagnseld och fallskärmstrupp en nödvändig förutsättning för fortsatta reformer och för demokratin? Eller inledningen till en ny diktatur? Den hetsiga debatt som utbrutit om detta är förvisso relevant för vilken politik västerlandet vill föra med syfte att hjälpa det ryska folket att överleva. Den förhärskande inställningen

på ledande håll i väst är för närvarande att överse med den något drastiska formen för parlamentsupplösning och hoppas på det bästa.

En annan fråga som ställs är vilket pris Jeltsin fått betala till militären för dess lojalitet. Innehåller detta pris också säkerhetspolitiska mynt? Kanske har vi ett svar i försvarsminister Gratjovs deklaration 20 oktober att de ryska trupperna kommer att stanna i Estland

och Lettland till dess den ryska befolkningen garanterats "mänskliga rättigheter" (varmed förmodligen menas att den erhåller rösträtt utan att ha fått medborgarskap enligt ländernas lagar).

Här ställs ett grundläggande problem i västerlandets säkerhetspolitik på sin spets: Hur mycket skall den styras av hänsyn till den inrikespolitiska utvecklingen i Ryssland, hur mycket av våra egna principer och ideal?

Våren 1992 skrev Ryssland utrikesminister Kozyrev en artikel i den amerikanska tidskriften *Foreign Affairs* en artikel i vilken han bl a beskrev Rysslands trängande behov av hjälp för att bygga en normal stat. Dock var han noga med att inskräpa att detta inte fick ta sig så förenklade uttryck som "hjälp Jeltsin". Och med hänvisning till den tidigare politiken visavi Sovjetunionen sade han: "Uppenbarligen vore det ett misstag om Gorbomanin skulle ersättas med Jeltsimani." Synpunkten kan tyckas anmärkningsvärd för en Jeltsins utrikesminieter. Den vittnar dock om en klarsyn som inte alltid finns i väst, och om en klar insikt i västerlandets faiblesse för att söka the *good guy* och investera sitt förtroendekapital i honom. I och med detta blir västerländska politiker också mycket rädda om the *good guy* och anpassar sin politik så att man inte skall förstöra för honom, ge hans motståndare vatten på sina kvarnar etc.

Det är inte ägnat att förvåna om vederbörande ledare utnyttjar detta tillfälle att öva utpressning genom att exploatera sin svaghet. Gorbatojov gjorde flitigt bruk av tricket att hota med Sovjetunionens sönderfall. Amerikanerna, vilkas världsbild helt domineras av kärnvapenbalansen, skrämdes därmed svårt, president Bush bokstavligen från vettet, i och med det famösa tal i Kiev 1991 där han tog avstånd från den ukrainska självständighetssträvan.

Inte heller Kozyrev har kunnat avhålla sig från denna lönande hantering. En höjdpunkt var hans framträdande på ESK-mötet i Stockholm där han höll ett militant anförande i gammalsovjetisk ton, vilket fick åhörarna att gapa och inse att det måste ha skett något hemskt i maktens boningar i Moskva. Varefter han förklarade att det bara var ett trick för att visa vad som skulle hända om reaktionärerna tog över kommandot. Hans uttalande på Harpsund som vi kommenterade i ledaren i nummer 4/93 är av samma karaktär: hot om att man inte kan kontrollera utvecklingen.

Den stora osäkerhet som rådde under några dagar om Rysslands framtid borde rimligen ha lett till att väst sent omsider sett över sitt säkerhetspolitiska hus, inklusive säkerheten för de länder som man hälsat välkomna i de fria nationernas krets. Målet borde var att befästa friheten så att den inte helt är beroende av den

osäkra utvecklingen i Moskva. I stället ha man gått åt andra hållet, åt det håll som Kozyrev varnade för 1992.

Under det gångna året kunde man till en börja urskilja en viss uppmjukning av NATOs tidigare avvisande hållning mot att ta in nya medlemmar. Tyskland gick i spetsen för denna utveckling, naturligt nog med tanke på dess geografiska läge. NATOs generalsekreterare, tysken Manfred Wörner gav tydliga och positiva signaler. Hoppet steg i Polen, Tjeckien, Slovakien och Ungern, de närmaste pretendenterna. Även de baltiska staterna kände sig uppmuntrade. Visserligen förstod de att de stod i andra ledet, men detta skulle snart kunna bli det första.

Tidigare i höst svängde den ryska inställningen. Jeltsin, som tidigare förklarat att ett polskt medlemskap inte stred mot ryska intressen, tog plötsligt öppet avstånd från detta. Man kan se omsvängningen i relation till den framväxande ryska doktrinen om "det Nära Utlandet" en beteckning på de fyra sovjetrepublikerna som Moskva börjat använda för att beteckna en särskild rysk intressesfär.

Moskvahändelserna fick NATO att lägga in backväxeln. Det sker dels med det gamla argumentet att de presumtiva medlemsstaterna först måste bli ekonomiskt och politiskt stabila. Men man tar också fram den gamla provokationsteorin, väl vårdad vid utrikesminis-

terierna, ur garderoben.

"Vi får inte riskera en ny rivalitet mellan öst och väst. Det vore tragiskt om våra försök att lugna somliga länder skulle leda till oro på annat håll. Vi har inte råd att bygga nya murar" varnade Tysklands utrikesminister Klaus Kinkel i en artikel i *International Herald Tribune* 21 oktober.

Kinkels yttrande tyder på att han betraktar säkerhet som någon slags psykologisk terapi, inte en handfast och överhängande realitet. De nya fria staterna söker medlemskap för att de ser klara hot, härrörande bl a från den osäkra utvecklingen i Ryssland. Inte just idag, men Moskvahändelserna demonstrerade med alla önskvärd tydlighet hur snabbt läget kan förändras. Balterna har inte glömt de pansarkolonner som gick mot Vilnius, Riga och Tallinn vid augustikuppen 1991. Kanske materialiseras ett nytt ryskt hot aldrig, kanske sker det i morgon, kanske nästa år. När det än sker, då är det för sent att börja tänka på säkerhetsgarantier. De berörda central- och östeuropeiska staterna har sina dystra minnen av detta, Tjeckien av München, Polen av den brådstörtade engelsk-franska garanti som inte förmådde vare sig avskräcka Hitler eller hindra hans totala seger, balterna av total utlämning 1940, Ungern av 1956.

Man kan göra experimentet att byta ut ordet "lugna" i Kinkels artikel mot

"skydda": *Det bore tragiskt om våra försök att skydda somliga länder mot angrepp skulle leda till oro . . .* Här demaskeras provokationsargumentet. En liten stat kan inte genom att skaffa sig ett försvar provocera en stormakt på annat sätt än att den därigenom försvårar för stormakten att genomföra militär aggression. Skall den ryska "oron" alltså tolkas så att Ryssland vill förbehålla sig möjligheten till militära angrepp? I så fall är det verkligen hög tid att garantera grannarnas säkerhet. Har Ryssland inga sådana syften kan västliga garantier inte var "provocerande". I sin ängslan över den ryska reaktionen accepterar emellertid NATO den gamla sovjetiska problemformuleringen och definierar sig självt som aggressivt.

Tyskland borde i detta sammanhang beakta sin egen erfarenhet. I fyra decennier skyddades det från att köras över av de sovjetiska pansararméerna genom västs, främst USAs, beredvillighet att riskera kärnvapenkrig. Västmakterna bekymrade sig inte för att de möjligen skapade oro i öst utan gick in för att stilla sin egen med handfasta medel.

I skyddet av denna militära säkerhet kunde också Tyskland byggas upp till en stabil demokrati och en ekonomisk stormakt. Detta pekar på att den prioritetsordning som NATO anger är

fel. Det går inte att skapa demokrati och välstånd utan säkerhet. Det finns inte så många industrimän som vill investera i ett område som kan drabbas av kupper, inbördeskrig eller invasion från grannlandet,

Talet om att prioritera den ekonomiska omvandlingen klingar också falskt mot bakgrunden av västeuropeisk protektionism som berövar de nya staterna den grundsten de kan bygga sin återhämtning på: priskonkurrerande export.

Bakom NATOs reträtt kan man också skönja den amerikanska besattheten med kärnvapenproblemet. Liksom USA tidigare helst ville ha Sovjetunionen kvar att förhandla START-avtal med, ser det nu Rysslands sönderfall som ett skräckscenario med massförstörelsevapen utom kontroll.

Farhågorna är förståeliga. Men det är inte god politik att för länge försöka bevara strukturer som inte kan bevaras. Det gör bara sönderfallet så mycket svårare. Jugoslavien är skräckexemplet. Om Rysslands fortsatta eventuella sönderfall skall kunna ske utan katastrofer för dess egen befolkning och omvärlden, är det på tiden att vi i västerlandet definierar problemen utifrån våra egna grundläggande principer och ideal.